

Valtion ja maakunnan väliset ALKE-keskustelut; Uudenmaan tavoitteet keskusteluissa

Maakuntahallitus 29.11.2021 § 158
856/00.04.02/2021

Tiivistelmä

Maakunnan ja valtion välisten aluekehittämiskeskustelujen tavoitteena on muodostaa maakunnan ja valtion yhteinen ymmärrys maakunnan tilannekuvasta sekä kehittämistarpeista. Maakuntahallitukselle esitetään, että se käy keskustelun ja merkitsee tiedoksi Uudenmaan ehdottamat ALKE-keskusteluiden teemat neuvotteluiden pohjaksi valtion kanssa.

Selostus

Maakuntien ja valtion väliset säännölliset aluekehittämiskeskustelut (ALKE-keskustelut) perustuvat aluekehittämislakiin (756/2021). Vuonna 2020 keskustelut käytiin maakunnittain pilottina. Vuonna 2022 keskustelut käydään jo lain mukaisena määrämuotoisena prosessina.

Valmistelun aikataulu

Vuoden 2022 ALKE-keskusteluiden prosessi on käynnistynyt syyskuussa 2021, jolloin ministeriöt laativat aluekehittämispäätöksen mukaisen näkemyksensä kansallisesta tilanne- ja kehityskuvasta, eli alueiden väestön, aluetalouden ja työllisyyden, osaamisen ja uudistumisen, terveyden ja hyvinvoinnin sekä elinympäristön kehityksestä.

Vastaavasti maakuntia on pyydetty valmistelemaan marraskuun aikana laadullisen tilannekuvan sekä esittämään aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmaan ja tilannekuvaan perustuen 1-3 keskeisintä teemakokonaisuutta aluekehittämisen keskustelujen asialistalle. Näistä yhdeksi, kaikille maakunnille yhteiseksi teemaksi Alueiden neuvottelukunta (AUNE) on kuitenkin linjannut osajien saatavuuden ja työvoiman liikkuvuuden.

Lopulliset maakuntakohtaiset agendat työstetään joulutammikuun aikana ministeriöiden ja maakunnan yhteisessä valmistelussa. Uudenmaan ALKE-keskusteluiden ajankohta on 15.2.2022.

Esitys Uudenmaan ALKE-teemoiksi

Uudenmaan ALKE-keskusteluiden teemat pohjautuvat ”Reilusti edellä” Uusimaa-ohjelmaluonnoksen 2022–25 strategiaan kärkitavoitteisiin, joilla tavoitellaan Uudenmaan hiilineutraaliutta, TKI-toiminnan menojen kohoamista 5 %:iin maakunnan BKT:sta sekä työllisyysasteen nousua 80 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Uudenmaan ALKE-teemoiksi esitetään:

- 1. Uudenmaan roolin vahvistaminen kiertotalouden edelläkävijänä.** Suomen materiaalivirroista syntyy Uudellamaalla yli puolet ja siksi kiertotalous on suuri mahdollisuus uusimaalaisille toimijoille, mutta koko Suomelle. Uudenmaan kiertotalouslaakso - kokonaisuus on liiton käynnistämä, laaja, eri toimijoita yhteen kokoava sitoumus, joka toimii Uudenmaan toimijoiden kohtauspaikkana sekä kehitysalustana kiertotalouden toimintamallien, kokeilujen ja pilottien kehittämisessä. Uudellamaalla kiertotalouden materiaalivirtojen vahvistamisella ja siihen liittyvän datan hyödyntämisellä sekä arvoketjujen parantamisella luodaan edelläkävijämäistä vaikuttavuutta koko Suomelle.

2. **Uudenmaan TKI-toiminnan vahvistaminen.** Tavoitteista huolimatta Suomen panostukset tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan ovat viime vuosina pienentyneet. Uudenmaan TKI-toimijoiden ja yritysten taito verkostoitua kansainvälisesti ja hyödyntää kansainvälistä kilpailtua EU:n TK-rahoitusta on keskeisessä roolissa, kun tavoitellaan edelleen Suomen hallituksen asettamaa 4 % tuki-intensiteettitasoa. Tähän tarvitaan maakunnan, alueen toimijoiden ja valtion yhteisiä määrätietoisia toimenpiteitä.
3. **Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus** (AUNE:n määrittelemä, kaikille maakunnille yhteinen teema). Uudenmaan erityispiirre on maahanmuuttajien muita maakunta ylivoimaisesti suurempi osuus väestöstä ja erityisesti työkäisistä. Uusimaa on maahanmuuttajien ylivoimainen kohdemaakunta, ja 60 % vieraskielisistä asuu Uudellamaalla. Koko Suomen työvoiman saatavuuden näkökulmasta on kriittistä, kuinka hyvin Uusimaa onnistuu sekä yhteistyössä valtion kanssa maahanmuuttajien ja vieraskielisten työelämään integroinnissa, että maahanmuuttajien yritys- ja työvoimapalveluissa.

Uudenmaan esittämiä ALKE-teemoja on valmisteltu yhteistyössä liiton ja Uudenmaan ELY-keskuksen ja TE-toimiston kanssa SILTA-ryhmässä 4.11 ja 11.11, ja niistä on käyty keskustelua maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä 8.10 ja 23.11 sekä maakunnan yhteistyöryhmässä 21.10. Uudenmaan ALKE-kysymyksiä täydentää laajempi tilannekuva.

Tausta

Aluekehittämislain (756/2021) mukaisesti ALKE-keskusteluiden tavoitteena on edistää valtion ja alueiden yhteistyötä ja vuorovaikutusta alueiden kehittämisen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tukea maakuntien omaehtoista kehittämistä. Keskusteluissa pyritään valtion ja alueiden yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä otettavaksi huomioon eri toimijoiden toiminnan ja talouden suunnittelussa.

Aluekehittämislain mukaista ALKE-prosessia on kehitetty yhteistyössä maakuntien ja ministeriöiden kesken vuoden 2021 aikana. Keskustelujen valmistautumiseen on lisätty enemmän valmistelu-aikaa maakunnan ja valtioneuvoston (ministeriöt) yhteisten näkemysten aikaansaamiseksi, ja agendojen esitystapaa on pyritty määrämuotoisesti yhdenmukaistamaan. Uutena toimintatapana kokeillaan sopimuksellisen yhteistyön elementtiä osana aluekehittämisen keskustelujen prosessia.

Aluekehittämiskeskusteluiden lopputuloksena syntyy maakunnittain yhteistyöasiakirja, jossa kuvataan valtion ja alueen yhteiset näkemykset sekä ALKE-keskusteluiden johtopäätökset kunkin maakunnan toimintaedellytyksistä ja alueen kehittämisen painopisteistä lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä. Niin ikään johtopäätösten toteutumista seurataan ainakin seuraavan vuoden ALKE-keskusteluiden yhteydessä.

Tarkemmat maakuntakohtaiset agendat maakuntien esitysten pohjalta työstetään joulutammikuun aikana ministeriöiden ja maakunnan yhteisessä valmistelussa. Yhteen tai useampaan keskusteluteemaan liittyvän konkreettisen kokonaisuuden toimeenpanoon on mahdollista maakunnittain kohdentaa AKKE-määrärahaa, mutta maakunnittaisia osuuksia ei ole vielä tiedossa.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus käy evästyskeskustelun ja merkitsee tiedoksi ALKE-keskusteluiden teemat neuvotteluiden pohjaksi valtion kanssa.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Juha Eskelinen
Asiantuntija Outi Ervasti